

Adis Zilić, „Radivojevići – Vlatkovići, vlastela Humske zemlje i Krajine“, Univerzitet u sarajevu-Institut za historiju, Sarajevo, 2021, 468.

Ne postoji mnogo monografija niti zaokruženih cjelina koje se bave vlasteoskim rodovima unutar srednjovjekovne Bosne, stoga monografija u čijem fokusu su Radivojevići – Vlatkovići predstavlja novinu i svojevrsan iskorak u bh. medievalistici. Knjiga „Radivojevići – Vlatkovići, vlastela Humske zemlje i Krajine“ predstavlja značajno izmijenjen i dopunjen magistarski rad doc. dr. Adisa Zilića koji je odbranjen 2012. godine, a pred kraj 2021. godine ukoričen i predstavljen kao druga monografija izdata od strane Instituta za historiju u Sarajevu tokom protekle godine koja se bavi srednjovjekovnim periodom.

Monografija je podijeljena u tri poglavlja, odnosno tematske cjeline. Prvo poglavlje nosi naziv „Ime, vrijeme, prostor“, te se u istom objašnjava vremenski okvir i prostor djelovanja Radivojevića – Vlatkovića. Ono što je simptomatično za ovu bosansku vlastelu jeste da Radivojevići – Vlatkovići nisu zadržavali trajno prezime koje je egzistiralo u dužem intervalu već se iz generacije u generaciju mijenjalo na način da bi se ponijelo očevo ime. Dakle, riječ je o tzv. jednokratnim prezimenima, izvođenim iz patronima. Kada je u pitanju vremenski prostor, autor navodi da su Vlatkovići učesnici u kreiranju političke historije srednjovjekovne Bosne još od vremena ekspanzije bana Stjepana II Kotromanića. Vremenski okvir u kojem su djelovali trajao je duže od dva stoljeća, a prostor njihovog djelovanja je bio krajnji jugozapad srednjovjekovne bosanske države.

„Hronologija ličnosti i događaja“ naziv je drugog poglavlja unutar navedene monografije unutar kojeg je autor razradio najvažnije ličnosti unutar Radivojevića – Vlatkovića, a koje su utjelovljene u likovima rodonačelnika Bogavca, Mrdeše Bogavčića, Jurja Vlatkovića, te doba Jurjevića. Kroz hronologiju ličnosti, autor prati i političke i društvene okolnosti kojima su Radivojevići – Vlatkovići bili izloženi u tom periodu poput uzdizanja Bosne u rang kraljevstva, rodbinske veze sa dinastijom Kotromanića, te sukobe na bosanskom prestolju krajem 14. i početkom 15. stoljeća. Nakon pogubljenja bosanskog kralja, Stefana Tomaševića, Vlatkovići su se oslanjali na dvije strane sile – Veneciju i Ugarsku, a na koncu su se pod ugarskim okriljem vratili na svoje stare baštine. Dakle, navedena hronologija omogućava pregled najvažnijih ličnosti unutar ove vlasteoske porodice, te previranja u srednjovjekovnoj Bosni koja su neminovno utjecala na položaj i stanje Radivojevića – Vlatkovića.

Treća, ujedno i posljednja cjelina, nosi naziv „Strukture“ i govori, prije svega, o okvirima feudalne hijerarhije odnosno o odnosu vazaliteta Radivojevića – Vlatkovića prema kruni, Hrvatinićima, Kosačama, te o njihovim pokušajima emancipacije. Unutar ovog poglavlja dat je pregled povelja i pisama koja su Radivojevići – Vlatkovići upućivali ili koja su im bila upućivana, a koja svjedoče njihovj vjernoj službi ili pak njihovom svojstvu vazala. Posljednja potpoglavlja govore o posjedima unutar ovog vlasteoskog roda, te o njihovim privrednim aktivnostima, kulturnim prilikama i vjerskim opredjeljenjima, a autor je istakao da vjersko opredjeljenje poznatih generacija nije identično kako se do sada smatralo u historiografiji.

Monografija „Radivojevići – Vlatkovići, vlastela Humske zemlje i Krajine“ predstavlja dosad nedovoljno istražen dio srednjovjekovne bosanske prošlosti. S tim u vezi, navedenim djelom popunjena je ogromna praznina unutar bh. medievalistike budući da Radivojevići – Vlatkovići predstavljaju jedan od najvažnijih i najduže zastupljenih vlasteoskih rodova unutar srednjovjekovne Bosne.

Amina Abaspahić